

Azok a fényes, ragyogó pontok

Menekültek voltunk. A faluba a svábok mellé bukovinai székelyek, erdélyiek, kárpátaljaiak és a Felvidékről kitoloncoltak települtek. De Zsóka már itt született. Itt a faluban, amelyiknek a levegőjét én is szívtam gyerekkoromban. Aztán egy élet – pontosabban: kettő – választott el egymástól. Öten voltak testvérek, öt lány. Zsóka volt a legidősebb. „Szegény anyám. Rajtam kísérletezett. A húgaimnak könnyebb volt.” A láthatatlan, a kontinens alkonyatával munkáját kezdő pók szövésében még jutott kettőnknek egy nyúható fonál. Körülírva, amit világhálón való levelezésnek neveznek. Szóval a *világhálóról* érkezett Zsóka fenti vélekedése az anyjáról. A lányok öten öt felé szóródtak az évek, évtizedek során. Kapcsolatuk nem bomlott fel a húgaival. Zsóka jelenleg Szeged és Baja között él. Itt élnek, mert nem egyedül, hanem Istivel él, feledékeny-kórságban szenvedő társával. Tanyán. Istinek is volt háza, de kilakoltatták, mivel nem tudta fizetni lányai banki hitelkamat-tartozását. Zsóka háza bent a városban áll, de az esztendő nagyobb részét idekint töltik. Egy polgári repülőforgalomnak kijelölt légifolyosó alatt. Rövidesen eltűnik, szétfoszlik a cérnavékony háló-híd kettőnk között. Történetét csak részleteiben ismerem. Innen a szaggatott előadás, ami által talán formát ölt, mielőtt eltűnne Zsóka egyetlen napja a burjánzó-fogyó gombolyagban.

Mielőtt eltűnne, Zsóka az ablakhoz húzódik munkájával. Már leszede a reggelizőasztalt, kivette a frissen centrifugált ruhát a gépből, ki is teregetett. Esze az eltevésen járt. Az üvegeket tegnap elmosta. Most méricskél, elég lesz-e öt, vagy még szedjen elő. Kipillantott az udvarra. Embere hátul tett-vett. Ő neki-fogott a meggymagozásnak. Hajtűvel.

Isti, az öregember keresgélt valamit álmában, hegesztőpajzzsal a kezében. Tetőkön bolyongott, félig épült házak emeletein. Hegesztőpajzson keresztül az égre is felnézett. Valami fény derengett ott, aztán kialudt. Álom, esős idő, gondolta. Álmodott első házasságából származó leányaival is. Akik csak nagyritkán néztek feléje. Első felesége megszökött valakivel, de a lányok inkább az

anyjukat babusgatták. „Nem tudják megbocsátani, hogy nem adta nevelőotthonba őket.” Ez szaladt ki Zsóka száján, amit az asszony nyomban ütögetni is kezdett, mint akit káromkodáson érnek. Azért az unokákat csak hozzájuk engedték nyári szünetekben. Az öregember, Isti, a tanya körüli munkáit soha nem tervezte. Csak úgy belevágott. Az asszony szerint ötletszerűen. Legalábbis Zsóka számára hozzáférhetetlenek voltak társa elképzelései a nap tennivalóiról. Kell neki. Kell ennyi szabadság, gondolta.

És embere mégis mindennel időre végzett. A gereblyének a tört fogak helyett újakat faragni. Kertet öntözni. A mosogatógépet megreparálni. Az éjjeli vihar lesodorta tetőcserepek helyett újakat keresni, visszarakosgatni. Elhordani a törötteteket. Krumplit töltsögetni a ház és az akácos közötti részen. Zsóka hajszárítójában kicserélni az elemet. Egyik unoka mobiltelefont hagyott itt üzemképtelen akkumulátorral, hogy csinálja meg, ha tudja. (Nem tudja.) Istinek nem kellett vadászni a tennivalókra, dacára annak, hogy tegnap lefekvés előtt még homályos volt, mivel tölti másnap az idejét. Zsókának kávé, ez, ami biztos volt. És együtt isszák meg. A kávézások, a reggelik. Aztán mindenki ment dolgára. Az asszony leszedte az asztalt. Az ember indult az álmai után. Kilazult deszkákat szögel ma a szerszámos házikó oldalán. Ám kezdheti a tetején is. Miért ne?

A harmat még napsugárra várakozott a gyepen, ám egy műkö lapot már kinézett magának az udvarra betévedt, megtermett gyík. Jó közel ment el mellette, de az nem mozdult a kövéről. Isti nézte a hulló ragyogó színeit. Vajon az állatnak milyen képe lehet róla? Volt egy kölyök, aki majdnem ilyen gyíklesésbe pusztult bele. Érdekes módon, ez is hozzátartozott álmához. Árpáddal, író barátjával egy építkezésen dolgoztak, az akkoriban sürgősen és elég fejtellenül felépített városok egyikében. Munkásszálláson éltek, haza csak kéthetenként jártak. Erkélyrácsokat kellett helyükre illeszteniük. Jókora vasak voltak ezek, és odafönt a nap is mintha megbolondult volna. Millió wattal ég ma, szusszant Isti a homlokát törölgetve. Keresték a fiút, akit segítségül kaptak a művezetőtől, s aki csak ímmel-ámmal dolgozott. Nem a munkán járt az esze. Folyton az órájára sandított, vagy tekergett brigádtól brigádig. Végül ketten rakták helyére az erkélyt Árpád szakival. Akkor a kölyök mintha megérezte volna. Előkerült. Ha nem kapkodod magad, Fiú, ráverünk még fél napot, figyelmeztette Árpád az inast. – És aztán nézegetheted az órát – toldotta meg Isti is. Összenéztek Árpáddal. Az író lemondóan legyintett, s elküldte a fiút egy kanna vízért. Ideválói volt a srác, ismert itt mindenkit. Apja azelőtt valami iparosféle volt. Haladtak a munkával, hegesztettek. Valaha erdő, fenyőfák, tölgyek éltek itt életüket. S hallatszott a szarvasbikák ősi tárogatóhangja. Elfogyott a hegesztőpálca, Isti átugrott a szomszéd erkélyre egy újabb csomag elektródáért. De seholy egy árva elektróda, még a dobozok is eltűntek. Talán a lenti emeleten hagytuk, gondolta. Visszakapaszkodott a még korlátok nélküli lépcsőházon át. Seholy semmi. A társát kérdezte. Miért, mennyit hoztál ki a műhelyből, vette le szemüvegét Árpá. Neked is, nekem is két dobozzal. De nem, Árpá, az író sem látta a dobozokat. Akkor

a malteroslányok kiabáltak fel hozzájuk, integettek. „Gyertek le!...” „Vérzik...” Még ez is, nézett le Áрпи a csődületre és káromkodott. A fiú, később derült ki, hogy amíg a kövön sütkérező gyíkot akarta elcsípni, megbotlott és elvágódott egy ott felejtett kábelben. Oda a víz, a ceglédi kannáról is leverte a zománcot jókora darabon. A lábát meg egy sunyin kiálló kábeldrót hasította fel. Combban. A srác elájult. A vérzést az asszonyok nagy nehezen elállították, egyikük legyezte, a másik pofozgatta, hogy térjen magához. Nem bír ez vért látni, van ilyen, magyarázkodott a harmadik asszony vagy lány. És keresztet vetett. Akkor már jöttek hordággyal a mentők. Ki van vele, kérdezte a fiatal orvos. Isti odaballagott. Bevisszük a kórházba. Hozzák el a holmiját, legalább az igazolványát. Isti bement az öltözőbe, ahol a fiú kabátja, szatyra, nadrágja volt. A személyit a sporttáskában találta meg. A két doboz elektróda társaságában. Vállat vont. Akkor hát ez is megvan. Fogta a dobozokat a másik kezébe, és benyújtotta a fehér kocs ablakán a fiú igazolványát. Addigra előkerült a kinti művezető is. Már beszóltam a központba, hogy értesítsék a szüleit, mondta. Isti mutatójával megbökte szalmakalapját, és indult vissza az elektródákkal, no meg az üres kannával. A papsajtós útszegélyen megpillantotta a gyíkot. Mintha várna valakit, gondolta, és áttette a kannát egyik kezéből a másikba. Ideje volna, ha nem az álmok irányítanák az eszedet, öreg, ébredt magára Isti a létra tetején. Mert a szöveget elfelejtette felhozni. Nyögött, kászálódott lefelé.

Tegnap Baján voltak, Zsókának határidős munkáját hozták ide ki. Végeztek az ebéddel. Most a hűtőből előkerült az ott vásárolt görögdinnye. Nekiláttak. – Ez az, Áрпи, mesélte Isti Zsókának dinnyeevés közben, írt abban az időben egy regényt. Egyszerű történet volt. Valaki házat épített, de nem az alapjánál kezdte. – Hát honnan, kérdezte az asszony. – Isti mutatójával az égre bökött. – A kúpcseréptől. – Honnan? – Onnan, a kéménytől. – Ne bolonduljon meg, húzta fel az asszony a szemöldökét. – Pedig egész könyvet írt Áрпи erről – bizonykodott Isti. Évekig hitegették vele, hogy kiadják. – És? Kiadták végül? – Dehogyan adták. Mindent kiadtak, amit csak írt. Kivéve ezt az egyet.

Az asszony eltakarította az asztalról a zöld dinnyehéjakat, kést, villát. Volt év, hogy az író napokat is náluk töltött. Horgászni jártak a Sugóra. – Mikor is halt meg Áрпи? – érdeklődött az asszony kezében a csetressel. Isti nem válaszolt, kifelé figyelt. – Jött valaki? – kérdezte Zsóka a mosogatógép mellől. Az ember az ablakhoz ment. Nem látok senkit, csak a szél játszik a kertkapuval. – Az unokája azon hintázott, tegnap, pillantott föl Zsóka a gép mellől. – Majd meg-nézem később azt a kaput – mondta Isti. Kis hallgatás után megszólalt. – Az Áрпи? Valamikor a napfogyatkozás esztendejében ment el. – Az se ma volt – mondta Zsóka.

Isti délután a könyvei között kutatott. – Nem jut eszembe, hova tettem... Pedig meg kell lennie valahol, motyogta. – Mit keres? – Az Áрпи könyvét. – Melyiket? – Amit nem adtak ki, de a kéziratot itt őriztettem egy dossziéban. Az asszony a homlokát ráncolta, igazította a fésűt a hajában. Aztán a kimagozott meggyel foglalatostkodott. – Hacsak nem vittük le a kazánba tavasszal, tért

vissza kis idő elteltével a témára. Isti tűnődve, kételkedve ingatta a fejét. – Bár még az is előfordulhat – mondta rövid hallgatás után. – Akkor annak annyi – mondta Zsóka. – Á, el nem égettem, az biztos – mondta Isti. Dinnye volt a vacsora is, hiába erősködött az asszony, hogy az eláll még a hűtőben holnapig. Egy légy keringett az asztal fölött, Zsóka nem tudta, hogy honnan. – Ez is szereti az édeset – vélekedett Isti. Bejött az udvarról a beste. Zsóka a szemével követte a légy röptét, aztán felszeletelte a szokatlan vacsorát.

– Ilyen dinnyék aztán sehol nem teremnek – mondta Istók a száját törölgetve. – Hát, azért ettem már máshol is effélet – válaszolt Zsóka. A kézfejeére telepedett legyet figyelte. – Hol evett ilyet, Nánán? – Ott is, mondta az asszony szórakozottan. A legyet egy csuklómozdulattal elhessentette, akkor szólalt meg. – De micsoda dinnyék nőttek ott, ahonnan apámék jöttek... Ha látta volna... – Azokból maga soha nem evett, honnan tudja ilyen jól? – Onnan, hogy voltunk otthon. – Hol? – Hát Romániában. A légy felröppent, aztán leszállt az ebédlőasztal lapjára. – Voltunk, bizonykodott az asszony. Még a hatvanas években. Anyával meg a nagyobbik húgommal. – Valaki meg is akart venni az anyámtól – tette hozzá. – Megvenni? Ezeket az ujjából szopja ki maga, vagy álmodta – kacagott Isti. Zsóka nem válaszolt azonnal, a dinnyemaghoz közeledő legyet figyelte. – Anya csak hazafelé, a vonaton mondta el. Mikor már Lugos jól elmaradt a hátnak mögött. – És ez mikor volt? – Tizenöt éves koromban. Istók továbbra is erőltette a témát. – Hogyhogy megvenni magát? Libát őrizni? – Nevettek. Azután az asszony szólalt meg. – Csak úgy... Feleségnek. Isti homlokán harmonikáztak a ráncok. – Feleségnek? Aztán kihez? – Volt egy húszéves fia a román asszonynak. Hozzá. – Ismerte? – Dehogysis. Éppen a katonaidejét töltötte valahol. Isti már hahotázott. – Meg akarta venni a fiának? És mennyit kínált az a román asszony? A légy odaért a dinnye magjához, pillanatra egybe olvadt a két feketeség. – Aranyat, nem is keveset – válaszolt Zsóka, még mindig a dinnyemagra figyelve. A légy átrepült egy papírszalvétára. Isti megtörölte a bajuszát, cihelődött. – Mégis megnézem azt a kertkaput – mondta. Feltette a szalmakalapját. – Ilyen későn? – Ó, nincs még késő. Ellátok még az orromig – nevetett Isti. – Kellene már egy kutya, nézett fel Zsóka az eltennivalóról. – Aztán télen kijárunk ide kutyát etetni. – Dehogysis, bevinnénk télire. Helye lenne a ház körül... – Kutya, ismételte Istók úgy álltában. Hát kutyának itt vagyok magának én – szúrta a szót. Nem vagyok elég? – Menjen, mert magához vágok valamit, fenyegette meg ujjával Zsóka. Istók nevetett, s menekülést színlelve kapkodta kifelé a lábát.

Vacsora után tévén az unokája kosárlabdameccsét nézte Zsóka. Le nem vette szemét a képernyőről. Döntőbe jutásért folyt a mérkőzés. Mindjárt az elején két triplát dobott az unoka. Alig az első negyed vége előtt hallja kintről Isti hangját. Zsókát hívja. Fogta a kendőjét, s kilépett a tanyaudvarra. – Nézze meg maga is, jöjjön – hívta Istók, az égre mutatva. A nyári estben tisztán, zavartalanul ragyogtak a csillagok. Zsóka elismerően bólintott. – Szépek, mondta szemernyi megatottsággal. Aztán gondolatai újra a meccs felé kalandoztak. Már

ment volna. – Széééé-pekkk? Isti hangjában elképedés volt. – Azt mondja, szépek? Hát nem látja? Zsóka az emberére nézett, aztán megint az égbe. – A csillagok – mondta vállát vonogatva. Mint máskor. Miért? Mit kellene látnom? Maga mit lát? – kérdezte Istókot. Már ment volna vissza meccset nézni. De Isti megfogta a karját, és megint az égre mutatott:– Hát nem látja a repülőket, szívem? Fönt, azok a fényes, ragyogó pontok... Elöntötték az eget – folytatta lázasan. – És nézze csak, mind itt állnak a tanya fölött.

František Cross: Figura (színes litográfia, papír, 1946)

